

Δύο οπτικές - Δύο κείμενα

Ο γάτος

Ο γάτος που φέρανε φέτος τα παιδιά από την εξοχή είναι ένα ωραίο γατί με τρίχωση ανοιχτή γκριζα, με ραβδώσεις γνήσιου αιλουροειδούς κι ένα μουτράκι νοητικό και όμορφο. Όρες ώρες η έκφρασή του είναι εκπληκτική. Ο Κάγια έχει δύο στρογγυλά μάτια χρυσά κι απ' τις άκρες τους ξεκινάνε δύο γραμμές σκούρες προς τ' αυτιά. Έτσι νομίζει κανείς πως φορεί γυαλιά των αυτιών από ταρταρούγα. Γι' αυτό είναι φορές που ο Κάγια κοιτάζει εμβριθώς, άλλες φορές μοιάζει να σε βλέπει ειρωνικά και πάντα υπάρχει τρυφερότητα και τεμπελιά εκεί μέσα. Είναι αλήθεια πως η τεμπελιά αποτελεί το πιο σπουδαίο μέρος της προσωπικότητας του Κάγια.

Όταν τον βαστά η τρέλα της κινήσεως, παίζει με όλα τα πράγματα, με όλους τους τρόπους, με όλους τους ανθρώπους. Και όταν δεν είναι κανένα παιδί κοντά του, αυτές τις ώρες παίζει περίφημα με τον εαυτό του. Κυνηγά την ουρά του με πείσμα και παραμονεύει μουλωχτά τις κινήσεις της. Όταν τέλος πάντων εξορμήσει για να την συλλάβει, απομένει κατάπληκτος, γιατί δεν την βρίσκει πια στη θέση της. Καθίζει τότε και τη βλέπει με προσοχή γεμάτην απορία. Τη βλέπει μια, κατόπι γυρίζει και με βλέπει και μένα μεσ' από τα γυαλιά των αυτιών. Καταλαβαίνω τότε το πρόβλημα που τον απασχολεί: "Πώς είναι δυνατόν, θα λείει, με τόσα τσαλίμια που κάνω, να μην μπορώ να τρέξω από πίσω της;"

Σαν βαρεθεί πια να κάνει συλλογισμούς και πήδους ο Κάγια τεμπελιάζει. Μα είναι κάτι απόλυτο η τεμπελιά του. Κουλουριάζεται στο ντιβάνι ή στο βάθος μιας πολυθρόνας. Εκεί ονειροπολεί ή κοιμάται. Όταν ονειροπολεί έχειμισόκλειστα τα μάτια του. Του φωνάζεις τ' όνομά του και βλέπεις τ' αυτί του, που σαλεύει για μια στιγμή, βλέπεις και μια χρυσή ακτίνα της ματιάς του να σου απαντά, πως καλά, σε ακούνε, αλλά τι να σου κάμει, που τον βαστά η τεμπελιά του! Ας τον αφήσουν ήσυχο λοιπόν! Όταν τον ενοχλήσεις με το χέρι σου, σου το χαϊδεύει παρακαλεστά.

- Μα άφησέ με λοιπόν. Δε βλέπεις που βαριούμαι να κουνήσω την ουρά μου!

(Στρ. Μυριβήλης)

Η περιγραφή που διάβασες είναι δημιούργημα της **συγκινησιακής** χρήσης ή **ποιητική λειτουργία** της γλώσσας και έχει ως θέμα ένα γάτο, τον Κάγια.

Το θέμα αναπτύσσεται σε τρία υποθέματα, το καθένα από τα οποία έχει δικό του παραγραφικό και περιγραφικό κέντρο, όπου με τρόπο περιγραφικό ή μεικτό (περιγραφικό και αφηγηματικό μαζί) προβάλλονται σημαντικές λεπτομέρειες του σώματος και της ζωής του Κάγια.

Η γάτα

Η γάτα έχει κορμό ελαστικό, εύκαμπτο, σε σχήμα σχεδόν κυλινδρικό.

Το κεφάλι της έχει σχήμα περίπου σφαιρικό. Ανάμεσα στο στόμα και τη μύτη της έχει μεγάλες και χοντρές τρίχες, τα "μουστάκια". Τα μάτια της είναι ζωηρά. Το "εξωτερικό" της αυτί αποτελείται από ένα ευκίνητο πτερύγιο και από τον ακουστικό πόρο.

Τα τέσσερα πόδια της γάτας έχουν δάχτυλα που είναι εφοδιασμένα με ισχυρά νύχια, κυρτά προς τα κάτω και μυτερά, για να μπορεί να αρπάζει τη λεία της. Όταν η γάτα βαδίζει, μπορεί και μαζεύει τα νύχια της σε θήκες που είναι σαν μικρά μαξιλαράκια, για να μη φθείρονται και για να μπορεί να βαδίζει αθόρυβα όταν κυνηγάει τη λεία της. Όταν θέλει να

επιτεθεί ή να αρπάξει τη λεία της ή να κομματιάσει την τροφή της ή ακόμη όταν χρειάζεται να αναρριχηθεί κάπου, βγάζει τα νύχια της από τις θήκες τους.

Το σώμα της γάτας συμπληρώνεται από μία μακριά (σχεδόν όση ο κορμός της) και ευκίνητη ουρά. (Ζωολογία Α΄ Γυμνασίου)

Η δεύτερη περιγραφή, αντίθετα με την πρώτη, είναι δημιούργημα της **λογικής** χρήσης ή την **αναφορική λειτουργία** της γλώσσας. Είναι δανεισμένη από σχολικό εγχειρίδιο ζωολογίας και θέμα της έχει τη μορφολογία του σώματος της γάτας γενικά. Στόχος είναι να δώσει στους μαθητές πληροφορίες έγκυρες και σαφείς για το σώμα της γάτας. Γι' αυτό και χρησιμοποιεί την ειδική ποικιλία που χρησιμοποιούν οι ασχολούμενοι μ' αυτήν την επιστήμη.

(Χρ. Τσολάκης, "Από τα γράμματα στη γλώσσα", εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1995, σσ. 321-326)

Οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν τις ίδιες καταστάσεις με διαφορετικό τρόπο.

Τη διαφορετική αυτή οπτική απο- καλύπτει ή καλύπτει η γλώσσα, γιατί οι άνθρωποι:

α) χαρακτηρίζουν με διαφορετικές λέξεις τα ίδια πράγματα .

β) φορτίζουν με διαφορετικές αποχρώσεις της ίδιας έννοιας την ίδια λέξη

ΕΡΓΑΣΙΕΣ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΟΜΑΔΙΚΕΣ

1.α) Ποιες πληροφορίες μας δίνει ο συγγραφέας για τη μορφολογία του σώματος του Κάγια; β) Ποιος μέρος του λόγου προτιμάει ο συγγραφέας για την περιγραφή του; Εντοπίστε συγκεκριμένες λέξεις.

2. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του Κάγια; Ποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τονίζει ο συγγραφέας; Ποια εκφραστικά μέσα χρησιμοποιεί;

3. Γιατί ο συγγραφέας Στρ. Μυριβήλης προτίμησε αυτή την περιγραφή για τον Κάγια και όχι μία ανάλογη με το βιβλίο της Ζωολογίας Α΄ Γυμνασίου; Ποιος είναι ο στόχος του; Ποιο το αποτέλεσμα της προσπάθειάς του;

4. Για ποιους λόγους στο κείμενο *Ο γάτος* χρησιμοποιείται η ποιητική λειτουργία της γλώσσας, ενώ στο κείμενο *Η γάτα* η αναφορική λειτουργία της γλώσσας; Ποιος είναι ο σκοπός του συγγραφέα σε κάθε περίπτωση;

5. Να γράψετε το κείμενο *Η γάτα* κάνοντας χρήση της ποιητικής λειτουργίας της γλώσσας. Ποιες διαφορές παρατηρείται σχετικά με το ύφος; Ποιο από τα δύο θα συστήνατε για το βιβλίο της Ζωολογίας της Α΄ Γυμνασίου και γιατί;

ΑΤΟΜΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Περιγράψτε ένα αγαπημένο σας πρόσωπο, αντικείμενο, ζώο, φυτό, χόμπεϊ ή δραστηριότητα από δύο οπτικές γωνίες κάνοντας χρήση της ποιητικής και της αναφορικής λειτουργίας της γλώσσας.

Καλό διάβασμα!